

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните
Център за оценка на риска
по хранителната верига

Биотехнологията като задънен тунел: Онтологична и етична катастрофа във „века на биотехнологиите“

„Животните носят мистерията на единно психологическо присъствие на света. Освен всичко друго, те виждат и чуват, вярват и желаят, помнят и предвиждат, планират и възнамеряват.“ (Том Ригън)

Подчиняването на въплътените субекти на машините е онтологична, феноменологична и етична мерзост.

Центърът за оценка на риска по хранителната верига представя на вниманието на читателите една статия на независимия учен д-р Зипора Вайсберг (Zipporah Weisberg) – кратка биографична справка е дадена в края на изложението.

В статията авторката говори за присъщата стойност на всяко живо същество независимо от интереса на човека. Говори за това, че в жадната си алчност за добиване на повече блага, човекът безогледно пресича всички етични граници, напълно заличава и опустошава животните, превръщайки ги от отделни, независими и съзнателни същества в бездушни предмети на производство за извличане на ползи и пари, живи въплъщения на машини за производство, печеливши стоки, „робоживотни“, „фармацевтични животни“, „проправя пътя за дизайнерски организми, които са изградени, а не еволюирали.“

Всъщност търговската приложимост е най-определящата характеристика на всички вмешателства в природата на животните.

Биотехнологиите не спират до превръщането на биологичния живот в код – поддържа цикъла, при който нечовешките организми са напълно дематериализирани, повторно материализирани и дематериализирани отново, *ad infinitum* (до безкрайност). Целта на синтетичната биология, отразяваща целта на самата техника, не е да елиминира напълно материалността, а да я препрограмира така, че да отговаря по-добре на нуждите на производството.

Свеждането на животните до подлежащи на патент изобретения допълнително потвърждава, че сме достигнали катастрофален етап в историята на отношенията между хората и животните. Патентоването на животни „маркира най-ниския статут, предоставен на животните в историята на европейската етика.

Патентованото животно винаги е вече стока без съществуване като автономен субект. Притежателят на патента предявява не само икономически претенции върху животно, нито просто физическа претенция за неговото биологично съществуване, но също и метафизична, каквато никога не е била твърдяна преди в историята на хората и животните.

„Мозъчно-машинните интерфейси“ или (ММИ, англ. ВМІ) също взривяват решаващи онтологични граници между животни, машини и технологии.

В съвременното биотехнологиите довеждат до ужасяващо изпълнение на „утопичната“ визия на Франсис Бейкън за природата като една гигантска лаборатория, в която „учени-жреци“ се бъркат, както пожелаят – създавайки „светещи в тъмното зайци“, „дизайнерски маймуни“, които светят в зелено под ултравиолетова светлина, прасета с гени на мишка, резус макак, създаден да развива болестта на Хънтингтън, „козата паяк“, джъмбо съомга, гълъби с микрочипове в мозъците, химерни „биореактори“, „идеални заводи за производство на протеини“, „фабрики за лекарства“, „фармацевтични животни“, безполови прасета, трансгенни котки без алергени, клонинги, „редактирани“ животни с рога, без рога, с козина, без козина и ...

Промените, на които са подложени трансгенните животни, са толкова незабавни, инвазивни и драматични, че животните буквално се разпадат в резултат на това. Биотехнологичните животни страдат от опустошителни деформации, наранявания и заболявания в резултат на драматичната промяна на техния генетичен състав и онтологичната катастрофа, която този процес води със себе си. Много „трансгенни животни често се раждат деформирани и страдат от фатални нарушения на кръвосъсирването, артрит, тумори, стомашни заболявания, бъбречни заболявания, диабет, неспособност да кърмят и да се възпроизвеждат, поведенчески и метаболитни смущения, висока смъртност и синдром на твърде едро потомство.

В този смисъл пък биотехнологиите, които арогантно бъркат и изменят самата генетична същност на животните чрез генетичното „препрограмиране“, освен че причиняват дълбоко физическо страдание, напълно ги унищожават като ги „изтласкват“ отвъд границите на смисленото им съществуване и напълно ги изтриват като субекти, за да служат само като уеднаквени стоки. Това са сигнали за триумфа на вековната война на хората за изстребление срещу животните..

Именно в конфликта между това какво е едно животно в неговата изкривена форма като биогенетична стока и това, което то е или би могло да бъде в своята необезпокоявана форма като субект на смислен живот, лежи невъобразимото физическо и психологическо страдание, което причиняват на животните тези „генетично конструирани лъжи“.

ГМ технологиите се считат за „най-големият фактор, допринасящ за непрекъснатото увеличаване на общия брой процедури върху лабораторни животни.

В ръцете на човека синтетичната биология се превръща в ненаситна власт, използваща природата като производствена платформа и ДНК като суровина. Авторката смята, че са достигнати абсолютните граници на това, което всяко общество, което нарича себе си „цивилизовано“ може да толерира.

Обобщение (д-р Зипора Вайсберг)

В тази статия д-р Вайсберг твърди, че биотехнологиите в животинския свят представляват онтологично и етично бедствие от най-висок порядък. Колапсът на решаващите онтологични напрежения/отстояния между съзнателните същества и технико-икономическия апарат и съответният етичен колапс са сигнал за триумфа на вековната война на хората за изтребление срещу животните.

Въпреки че някои теоретици са отворени за възможността биотехнологията да бъде използвана за смекчаване на някои от най-лошите вреди, нанасяни върху животните днес, доказателствата сочат в голяма степен обратното. С опустошението, което биотехнологията причинява на животните и на нашите етични отговорности към тях, не мога да не се съглася с Андрю Линзи, че

„Нищо по-малко от премахването на тази наука като институция не може да удовлетвори онези, които защитават моралната справедливост за животните.“⁷⁴

Линзи, богослов, говорейки на събратята си християни, продължава: *„Ние достигаем тук абсолютните граници на това, което всяка уважавана теология на сътворението може да толерира.“* [75] Тези от нас, които не се придържат към християнската доктрина, биха могли вместо това да твърдят, че тук достигаем абсолютните граници на това, което всяко общество, което нарича себе си „цивилизовано“ може да толерира.

Резюме

В тази статия д-р Вайсберг твърди, че животинските биотехнологии представляват опасен онтологична¹ катастрофа между животните и технико-икономическия апарат. Под онтологична катастрофа се има предвид елиминирането на фундаменталните онтологични граници (отстояния) между възплетените субекти и принципите на научна, технологична и икономическа рационализация². **Биотехнологиите предизвикват тази катастрофа** по различни начини: чрез генетично препрограмиране на животните, за да служат като унифицирани стоки, като ги свеждат до данни и код и, в някои случаи, чрез буквално манипулиране на техните движения с компютърни технологии.

Тези и други форми на **онтологично насилие** не само водят до дълбоко физическо страдание за участващите животни, но също така изкривяват феноменологичната основа на тяхното съществуване, особено тяхното възприятие и изразяване на субективно време и пространство. Подчинявайки животните на логиката на техниката (или технологичната рационалност), ако заимстваме съответните термини на Херберт Маркузе³ и Жак Елюл⁴,

¹ **Онтология** (от гръцки: ὄντος, ontos, „битие, съществуващо“, и λόγος, logos, „наука, знание“) е философска дисциплина, която се занимава с изследване и разбиране на съществуващото, реалността и битието като цяло, за основните начала на света. Изучава това, което съществува, както и на връзките между същностите. Определението, което Аристотел дава на първата философия в своята „Метафизика“, е: „Знание за биващото като биващо“ (IV 1, 1003a). Онтологията има за предмет както началата на всичко съществуващо, така и основните му принципи и категорийното им изразяване.

² **Рационализацията** може да се определи като използване на „добри“ причини, но не истинските причини за държането по определен начин. С тази стратегия човек може да осигури рационално обяснение на поведението и правейки това, да скрие от себе си и от другите по-малко подходящата (или изцяло неподходящата) мотивация.

³ **Херберт Маркузе** (на немски: Herbert Marcuse) е германски философ, социолог и член на Франкфуртската школа. Маркузе е смятан за един от отците на Новата левица и на неомарксистските студентски движения в Германия, Франция и САЩ, развили се през 60-те и 70-те години на XX век.

⁴ **Жак Елюл** е френски философ, социолог, светски теолог и професор. Известен като християнски анархист, Елюл е дългогодишен професор по история и социология на институциите във Факултета по право и икономически науки в университета в Бордо.

Относно цифровите технологии в добре балансираното изследване „Дигиталното разширяване на ума: Последици от използването на интернет за паметта и познанието“ на Е. Марш и С. Раджарам (2019): „...

биотехнологията увековечава продуктивното унищожаване на животните. Биотехнологиите унищожават животните като ги „изтласкват“ отвъд границите на смисленото им съществуване и напълно ги изтриват като субекти. Но животните също са унищожавани в смисъла на „свръхпроизводство“ и „свръхвъзпроизводство“, както количествено, така и качествено. Д-р Вайсберг твърди, че онтологичната катастрофа е придружена от **колапс на етичното. Този етичен колапс се характеризира с интернализиране⁵ на логиката на техниката и от там огромния неуспех и на самата техно-научна култура, и на някои научни дискурси за биотехнологиите, да оценят от критична гледна точка фундаменталните етични въпроси, които биотехнологиите при животните повдигат.**

Целта на този документ е да предложи алтернативен анализ на онтологичните и етични последици от биотехнологиите, от гледна точка на критичната теория на технологията на Маркузе и Елюл. За да се изследват други приложения на биотехнологиите при животните, са ползвани прозренията на идеологиите на изстреблението⁶ и феноменологията⁷ за възплъщението.

Ключови думи: Биотехнология. Онтология. Етика. Субектност на животните. Критична теория. Феноменология. Целостта на вида. Технологична рационалност. Компресия време-пространство.

Битието не е общо понятие, което може да бъде отделено от обектите. То е едно с това, което съществува. Битието е позиционирането на същността. Това, което е моята същност, е моето съществуване. Рибата съществува във водата; не можете обаче да отделите нейната същност от това битие.

Лудвиг фон Фойербах [1]

Има 1,7 милиона известни вида живот на земята. През 2012 г. учени представиха **първия вид, проектиран някога от компютър**. А през последните 10 години има над **3000 издадени патента за генетично модифицирани организми** и други трансгенни нововъведения.

В рамките на 50 години можем да имаме повече форми на живот, изобретени в лабораторията, отколкото някога сме установявали в природата. Сега имаме кози, чието мляко може да се превърне в паяжина, която е по-здрава от стомана, джъмбо съомга, която расте два пъти по-бързо от естествените си братовчеди, бактерии, които произвеждат антималярийни лекарства, които някога са били добивани само от растения. Нововъведения като тези могат да увеличат предлагането на основни продукти, да вдъхновят нови инвестиционни идеи и да стартират или развият цели индустрии. Всичко това е част от новата наука, наречена **синтетична биология**, използваща природата като производствена платформа и ДНК като суровина. **Фармацевтичните компании** я разглеждат като поточна линия за необикновени нови лекарства и лечения.

прекаленото разчитане на интернет може да придаде чувство за собственост върху външна информация и да намали дълбочината на осмисляне, която е необходима за задържане на информацията, което вероятно се влошава още повече от самата скорост, с която добиваме самата информация при търсене.“

Причините защо такива опасения изглежда винаги се повдигат относно технологиите се обсъждат в зората на цифровата ера от Жак Елюл в „Технологичното общество“ (1964 г.). Елюл вярва, че определящият аспект на технологията (и това ще включва и цифровите технологии по-късно) е „техниката“ – сборът от обмислени методи, предназначени да предоставят ефективни решения за текущия набор от обществени проблеми. Въпреки това, вместо да помага на проблемите, Елюл твърди, че „техниката“ започва да доминира в обществото, от което се е появила, докато „... елиминира или подчини естествения свят.“

⁵ В науки като психологията и социологията интернализацията е процес на приемане на серия от норми, като собствена гледна точка.

⁶ На Теодор Адорно и Макс Хоркхаймер

⁷ На Морис Мерло-Понтис

Енергийните компании виждат път към по-чисти, по-устойчиви горива като водорасли, които произвеждат биогорива и се хранят с въглероден диоксид. **Някой ден компютрите може да работят с верига, базирана на ДНК**, а биологичната боя може да помогне за отоплението и охлаждането на вашия дом.

По целия свят академици, предприемачи и дори студенти работят с над 5000 ДНК последователности, наречени BioBricks^{TM8}, за да изследват идеи и да измислят нови организми. ДНК-то е достъпно онлайн в бази данни с отворен код, а съвместен, групов подход означава, че експерименти, които преди са отнемали години, сега отнемат седмици, постоянно пренаписвайки нови възможности. Въпреки че синтетичната биология все още е в много ранна експериментална фаза, тя може да се превърне в определящата технология на 21-ви век, носейки със себе си радикално ново мислене, нови въпроси и нови възможности – *защото нищо няма силата да промени начина, по който живеем, повече от промяната на самия живот*. Трябва сериозно да се помисли върху това. Робърт Чан, Fidelity Investments [2].

Биотехнологиите в животновъдството, бързо се превръщат в ключов играч в глобалната селскостопанска и биомедицинска индустрия. AquaBounty Technologies подаде заявление до Администрацията по храните и лекарствата (FDA) на САЩ за търговско разпространение на AquAdvantage^{®9}, „първият усъвършенстван хибрид“ на биотехнологичната компания, **генетично модифицирана съомга**, която расте по-бързо и за която те твърдят, че е „екологично устойчива алтернатива на сегашната отглеждана съомга“ и „бъдещето на аквакултурите за съомга“ [3].

Сега има нарастващо търсене на така наречените „**фармацевтични животни**“ или животни, които са претърпели генетична кръстоска с други видове, за да произвеждат лекарства и ваксини за лечение на заболявания при хората. В ход са планове за масово производство и **генно инженерни техники на „knock-out“ прасета (прасета с изключени гени)**, които да служат като „машини за органи“ за ксенотрансплантация.¹⁰

⁸ BioBricks са ДНК последователности, които служат на определена биологична функция и могат лесно да бъдат сглобени с всякакви други части на BioBrick за създаване на нови BioBricks с нови свойства.

⁹ Съомгата AquAdvantage[®] са първите генетично модифицирани животни, одобрени за консумация от човека в Съединените щати и Канада. Това одобрение е обект на много спорове. Типичният ген, регулиращ хормона на растежа в атлантическата съомга, е заменен с гена, регулиращ хормона на растежа от тихоокеанската съомга. Този ген позволява на ГМ съомгата да расте целогодишно, вместо само през пролетта и лятото. Целта на модификациите е да се увеличи скоростта, с която рибата расте, без да се засяга нейният окончателен размер или други качества. Темповете на растеж на атлантическата съомга, отглеждана в рибни стопанства, вече са подобрени в сравнение с дивата риба в резултат на традиционните практики за селективно отглеждане. Въпреки това, ГМ рибата може да расте още по-бързо и да достигне пазарен размер само за 16 до 18 месеца вместо за три години. Има три основни опасения по отношение на одобрението на генетично редактираната съомга: консумацията на тези риби може да бъде вредна, може да има непредвидени последици от генната промяна и нестерилната риба може да избяга и да се кръстоса с дивата популация. Извършени са оценки на рисковете, за да се определи здравето и безопасността на тази технология и са въведени редица превантивни мерки, за да се предотврати изпускането на тези риби в природата.

¹⁰ Hai et al [4]; Best [5]. Също така се позовавам на тези биотехнологии в контекста на критика на постхуманизма в Zipporah Weisberg, „The Trouble with Posthumanism: Bacteria are People Too,“ в Critical Animal Studies: Thinking the Unthinkable, ed. John Sorenson (Toronto: Canadian Scholars Press, 2014), 99. Изследвам няколко от ключовите въпроси, разгледани в тази статия (а именно, технологична рационалност, символична и материална интеграция на животните с техническия апарат в и извън контекста на биотехнология, тенденцията на постхуманистите да прославят технонауката за сметка на етиката и дерогацията на целостта на видовете) в две предишни публикации: Zipporah Weisberg, „The Trouble with Posthumanism: Bacteria are People Too,“ в Critical Animal Studies: Thinking the Unthinkable, изд. Джон Соренсън (Торонто: Canadian Scholars Press, 2014), 99 и ZipporahWeisberg, Нарушените обещания на чудовищата: Харауей, животните и хуманистичното наследство, Journal for Critical Animal Studies 2:2 (2009). Тази статия развива тези идеи в много по-целенасочена и систематична критика на биотехнологиите като форма на продуктивно унищожаване, отколкото съм предприемала досега. Тук също обръщам много по-голямо внимание на феноменологичните последици за други животни от генетичната манипулация.

Биотехнологиите се простират дори в изкуствата. През 2000 г. пионерът „биоартист“ Едуардо Кац поръча производството на „GFP Bunny“, **светещ в тъмното заек**, създаден чрез инжектиране на зиготата на заек с флуоресцентен протеин от тихоокеанска медуза.¹¹

Индустрията за **домашни любимци** също печели от биотехнологиите. Transgenic Pets LLC се стреми да създаде **трансгенни котки без алергени**, докато GloFish, друга търговска биотехнологична компания, произвежда **риби с преливащи се цветове** с имена като Starfire Red®, Electric Green®, Sunburst Orange®, Cosmic Blue®, Galactic Purple® и Moonrise Pink™[6]. Други биотехнологични компании като RNL Bio в Южна Корея са специализирани в **клонирането на кучета и котки** и други животни компаньони [7]. Междувременно биотехнологиите също се мобилизират в **програми за „възвръщане на изчезналите видове“**, които се надяват да заселят отново земята с изчезнали животни като Вълнестият мамут и Странстващият гълъб [8, 9].

Въпреки че тези и други биотехнологични проекти често са приветствани като големи научни постижения, които обещава да насърчат човешкото и нечовешкото здраве и благополучие, **в тази статия се твърди, че те всъщност представляват опасна онтологична катастрофа между животните¹² и технико-икономическия апарат.¹³**

Под онтологична катастрофа се има предвид елиминирането на фундаменталните онтологични напрежения между въплътените субекти и принципите на научна, технологична и икономическа рационализация.

Биотехнологиите водят до тази катастрофа по различни начини: **чрез генетично „препрограмиране“ на животните, за да служат като уеднаквени стоки, като ги свеждат до данни и код и, в някои случаи, чрез буквално манипулиране на техните движения с компютърни технологии. Тези и други форми на онтологично насилие не само водят до дълбоко физическо страдание за участващите животни, но също така изкривяват феноменологичната¹⁴ основа на тяхното съществуване, особено тяхното възприятие и изразяване на субективно време и пространство.** Подчинявайки животните на логиката на „технологичната рационалност“ или „техниката“, **биотехнологията увековечава продуктивното унищожаване на животните.** Биотехнологиите унищожават животните в смисъл, че ги „довеждат отвъд всяка граница“ на смисленото съществуване и ги „унищожават напълно“ или ги превръщат в „напълно заличени“ като субекти.¹⁵ Но те биват заличавани и в смисъл на „свръхпроизводство“ и „свръхвъзпроизводство“, както количествено, така и качествено [10].

Не е тайна, че **биотехнологията е свързана с корпоративната технологична наука и се стреми преди всичко да произвежда печеливши стоки.** Всъщност търговската приложимост е една от определящите характеристики. Организацията за икономическо сътрудничество и развитие¹⁶ определя биотехнологията като „*прилагането на научни и инженерни принципи към обработката на материали от биологични агенти за предоставяне на стоки и услуги.*“¹⁷

¹¹ Carol Gigliotti, “Introduction,” in Leonardo’s Choice, xii.

¹² Не желая да засилвам дуализма човек/животно; въпреки това, в името на простотата и яснотата, аз наричам нечовешките животни (т.е. гръбначни и безгръбначни) в тази статия просто „животни“.

¹³ Вижте например „Срок на давност: Може ли „отмяната на изчезването“ да върне изгубените видове?“ “Expiration Fate: Can ‘De-Extinction’ Bring Back Lost Species?” Scientific American, March 31, 2013, accessed June 11, 2013., <http://www.scientificamerican.com/article.cfm?id=what-is-the-de-extinction-movement-allabout>.

¹⁴ Феноменологията е философия на преживяването. За феноменологията крайната точка на всяко значение и всяка стойност е живото преживяване и опит.

¹⁵ 5 Webster’s New Twentieth Century Dictionary Unabridged, 2nd ed., s.v. “exterminate.”

¹⁶ Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, ОИСР, основана през 1961 г. е международна икономическа организация на развитите страни, базираща се на идеите за демократичните принципи на управление, чиято организационна цел е стимулирането на икономическия прогрес и световната търговия.

¹⁷ Цитирано в [11]

Канадският съвет за грижа за животните (ССАС)¹⁸ определя биотехнологията като „използване или разработване на техники, използващи организми или части от организми за осигуряване или подобряване на стоки или услуги. Производство, създаване на нови продукти и намиране на нови начини за подобряване на качеството ни на живот.“¹⁹

В селскостопанската индустрия **трансгенните животни се произвеждат „за специфични икономически характеристики“ и „за подобряване добива на месо и други животински продукти“** [14]. Посочвайки непрекъснато разширяващите се промишлени и търговски приложения на животинските биотехнологии, ССАС отбелязва, че „**използването на трансгенни животни вероятно ще се разшири в бъдеще**“ [15].

Както авторката твърди в други свои статии, като проява на съвършено обединени научни, технологични и икономически цели, **биотехнологиите довеждат до ужасяващо изпълнение на „утопичната“ визия на Франсис Бейкън за природата като една гигантска лаборатория, в която „учени-жреци“ да се бъркат, както пожелаят.**²⁰ В своите научни писания, в края на шестнадесети и началото на седемнадесети век, Бейкън представя образа на **нечовешките същества като онтологично еластична суровина за необузdana манипулация и трансформация в преследването на научен и икономически прогрес.** Основната научна цел беше да се създадат „съвършени създания“ от несъвършени и да се увеличи максимално полезността им.

Истината и полезността, настоява Бейкън, са неразривно свързани: „*Истината... и полезността тук са едни и същи неща*“, гледна точка, отразена в дефинициите на биотехнологиите, описани по-горе.²¹

Бейкънистката инструментализация на разума и живота на животните (а и другите живи същества) през вековете се разви и достигна връхната си точка – не само онтологична катастрофа между животните и техническия напредък, но и **етичен крах** – тоест колапс между критичния анализ и преобладаващата технологична идеология. **Етичният колапс се характеризира с възприемане като своя вътрешна, собствена гледна точка (интернализация) на логиката на техниката и съответно от там и провала да се оценят критично фундаменталните етични въпроси, които биотехнологиите в животновъдството повдигат.**

Биоетици като Бърнард Ролин правилно критикуват **грубите етични нарушения**, които масово биомедицинските и търговските биотехнологии съдържат и прокламират – като производството на химерни „**биореактори**“, „**идеални заводи за производство на протеини**“, „**фабрики за лекарства**“, „**птичи системи**“ и други подобни. И все пак Ролин и други са готови да проучат възможността (поне някои) биотехнологии да могат да дадат някаква свобода на животните или поне да подобрят благосъстоянието им [18]. **Твърдя, че тези изследвания на потенциала на биотехнологиите да освободят от зависимост и ограничения, колкото и предпазливи да са, не успяват да се справят с основните онтологични и етични въпроси, заложен на карта при генетичната манипулация на животни за каквато и да е цел. Необходима е нова рамка за анализ, което се опитва да предложи авторката тук.**

¹⁸ Насоки на ССАС: относно снабдяването с животни, използвани в науката [12]. Конвенцията на ООН за биологичното разнообразие определя биотехнологията като „всяко технологично приложение, което използва биологични системи, живи организми или техни производни, за да направи или модифицира продукти или процеси за специфична употреба“ (член 2). Конвенция на ООН за биологичното разнообразие [13] Канадският закон за опазване на околната среда (СЕРА) описва биотехнологията като „приложението на науката и инженерството при пряка или непряка употреба на живи организми или части или продукти от живи организми в техните естествени или модифицирани форми.“ „Какво е биотехнология“, „Канадски закон за опазване на околната среда, 1999 г.“, Environment Canada,

¹⁹ “The 1998 Canadian Biotechnology Strategy: An Ongoing Renewal Process,” 1998, Government of Canada: Biostrategy, accessed June 5, 2012, <http://www.biostrategy.gc.ca/english/View.asp?pmiid=520&x=535> .

²⁰ Bacon [16]. For a discussion of Bacon’s relevance to modern technoscience, see Weisberg [17].

²¹ Rose-Mary Sargent, “Introduction,” in Francis Bacon, xvi.

За тази цел тя черпи основно от критичната теория на Маркузе и Елюл, за да изследва **как биотехнологиите не могат да бъдат отделени от техно-капиталистическия апарат**, с който са толкова тясно свързани. За да изследва другите разклонения на животинските биотехнологии, които са очертани по-горе, тя се обръща към прозренията на Теодор Адорно и Макс Хоркхаймер за **идеологиите на изтреблението и феноменологията на въплъщението** на Морис Мерло-Понти.

Унищожаване чрез сливане

Биотехнологиите унищожават животните като **субекти на смислен живот**, според термина на Том Ригън*, като елиминират решаващи онтологични граници и ги сливат с технико-икономическия апарат.²²

„Субектите на живота“, по дефиницията на Ригън, са животни, които **„носят мистерията на единно психологическо присъствие на света“**. Освен всичко друго, те **„виждат и чуват, вярват и желаят, помнят и предвиждат, планират и възнамеряват“**. Авторката окачествява дефиницията на Ригън, като подчертава колко значим е животът на животните (за самите тях, един за друг и за нас) както във феноменологичния, така и в общоприетия смисъл на понятието. По този начин се разширява приложимостта на категорията към много по-широк набор от животни от **„психически развити бозайници на година или повече“**, до които Ригън първоначално я ограничава.²³

В областта на селскостопанските биотехнологии, например, целта е **да се „редактират“ животните генетично**, така че те не само вече да не противостоят на техниката, но да се превърнат в **живи въплъщения на машини за производство**. Това, отбелязва Елюл, е основната стратегия на техниката в завоевателските ѝ победи: **„Когато техниката се сблъска с естествено препятствие, тя се стреми да го заобиколи или чрез замяна на живия организъм с машина, или чрез видоизменяне на организма, така че той вече да не представлява никаква специфична органична реакция“** [20].

Следните примери илюстрират как безпроблемно биотехнологията слива животните с технико-икономическия апарат.

- През 2009 г. група изследователи, ръководени от Ерика Сасаки от Централния институт за експериментални животни в Кавазаки, Япония, създадоха **„дизайнерски маймуни“**, които **светеха в зелено под ултравиолетова светлина**. Сасаки твърди, че крайната цел на нейния проект е да произвежда масово генетично модифицирани (ГМ) мармозетки с различни генетични недостатъци, вписани в техния генетичен състав, **за да служат като идеални модели на заболяване** [21].
- Антъни Чан, генетик в Националния изследователски център за примати Йеркс към университета Емори в Атланта, Джорджия, който си сътрудничи с Джералд Шатън за създаването на ANDi, **макак резус, създаден да развива болестта на Хънтингтън**, смята работата на Сасаки за **„голям напредък“**, който **„ще привлече повече внимание към моделите на примати на хората, които обикновено не мислят за това“** [22].
- През 1999 г. Сесил Форсбърг и колегите му от университета в Гуелф **сливат гени на прасе с гени на мишка**, за да създадат Enviropig™, прасе, което е способно да усвоява фосфора по-ефективно и следователно да произвежда по-малко отпадъци и по-малко замърсяване на водата, отколкото своите генетично не модифицирани двойници.²⁴ Припомняйки рекламата

²² Виж във Вайсберг, „Проблемът с постхуманизма (Weisberg, “The trouble with posthumanism), страница 99, където заявявам, „Тези и други трансгенни животни са изцяло интегрирани в машините за производство.“

²³ Tom Regan, The Case for Animal Rights (Berkeley; Los Angeles: University of California Press, 2004), xvi.

²⁴ Meidinger et al. [23]; Forsberg et al. [24]; Pollack [25]. През 2010 г. канадското правителство одобри възпроизвеждането на Enviropig, но не и продажбата и консумацията му. В резултат на това Ontario Pork оттегли финансирането си от проекта. Друга причина, поради която индустрията се оттегли, беше, че се оказа, че фермерите могат просто да осигурят на своите прасета добавка за подпомагане на храносмилането на фосфор на

на Fidelity Investment, цитирана по-горе, която заявява, че „нищо няма силата да промени начина, по който живеем повече от промяната на самия живот“, лозунгът за Enviropig на уебсайта на университета Guelph гласи: „Промяна на живота. Подобряване на живота“ [26].

- Друг добре известен пример за **междувидово генетично „снаждане“** (междувидов генетичен обмен) е „**козата паяк**“, която изследователи от Nexia Biotechnologies Inc. и Биологично-химическо подразделение от армията на САЩ създадоха чрез въвеждане на гена на паяжинната нишка от кръгоплетен паяк в ДНК, отговорна за производство на млякото във вимето на кози.²⁵ Очевидно „ултраздравите, гъвкави влакна“ могат да се използват за всичко – от „изкуствени сухожилия и ставни връзки до леки бронезилетки и високоякостни композити“ [27]. Млякото от „козите паяк“ също се използва в производството на BioSteel®, материал, използван в производството на бронирани жилетки, както и в космически и инженерни проекти. Показателно е, че „козите паяк“ са предвидени да бъдат настанени в хиляди малки кошари в бивши сгради за съхранение на оръжия.²⁶
- **Хибридите машина-животно**, като така наречените „**робоживотни**“, възплъщават още по-ясно катастрофата в противоречията между технологичното, икономическото и биологичното. През 2007 г. учени от Изследователския център за технологии за робототехника към Университета за наука и технологии в Шандонг имплантираха приемници с **микрочипове в мозъците на гълъби**. С електронни импулси, генерирани от компютър, изследователите успяха да контролират посоката на полета на гълъбите и да им попречат да летят в кръгов маршрут, според естествената им тенденция [28]. Ученият, който отговаря за експеримента с „механичните гълъби“, се хвали: „*Чрез компютър принудихме птицата да изпълнява нашите команди. Надяваме се, че технологията може да намери практическа употреба в бъдеще.*“²⁷ Не е ясно каква може да бъде тази „практическа употреба“.
- „**Мозъчно-машинните интерфейси**“ или ВМІ също **взривяват решаващи онтологични граници между животни, машини и технологии**. Според Jose M. Carmena et al., ВМІ, които манипулират мозъците на примати и други животни, за да контролират компютърни курсори, могат да служат „като потенциална алтернатива за рехабилитация на гръбначния мозък“ [29].
- През март 2013 г. беше обявено, че изследователи от университета Дюк и учени от Международния институт по невронауки Едмънд и Лили Сафра **са създали така наречения „супермозък“, като са свързали мозъците на два плъха в експеримент с „телепатия“**. Единият плъх, наречен „енкодер“, е отговорен за генерирането на мисли или „електрическа мозъчна активност“, докато другият плъх, „декодерът“, действа в отговор на мозъчните вълни на енкодера, сякаш са негови собствени. Забележителното е, че единият плъх се намира в института Сафра в Бразилия, докато другият е в лабораторията на Мигел Николелис в кампуса на Дюк в Северна Каролина. Мозъчните сигнали се обменят чрез интернет [30]. В този случай плъховете са подложени на двоен онтологичен сблъсък: те са обединени както с компютърната технология, така и един с друг в неволно експроприране (принудително изземване) на възплътеното съзнание един на друг.
- В подобен проект Seung-Schik Yoo от Харвардското медицинско училище наскоро ръководи експеримент, който **позволява на човешките същества да контролират движенията на плъховете „телепатично“**. Според репортера на New Scientist Сара Рийрдън,

много ниска цена, което премахва необходимостта от генетични модификации. Когато проектът беше изоставен, прасетата не бяха повторно настанени в убежище, за да изживеят остатъка от живота си в относителен мир, а бяха убити и изхвърлени като биологични отпадъци.

²⁵ Rutherford, Synthetic biology.

²⁶ Best, “Genetic Science,” 8.

²⁷ Robo-pigeon, Daily Mail.

„Чрез свързването на технологиите на два интерфейса мозък/компютър, човешки доброволци успяха да задействат движение в опашката на плъх, използвайки ума си“ [31]. В този случай онтологичният сблъсък се проявява в колонизацията на плъха от компютърния интерфейс и от човешкия мозък.

- **Клонирането** е друга техническа, научна практика, която **унищожава животните като субекти** – в този случай, чрез премахване (обезценяване, заличаване) на техните характерни особености (уникалност) и превръщането им в **безкрайно размножаващи се обекти (предмети)**. По определение, размножаването се състои от **умишлено и систематично изтриване на сингулярност (особеност, необикновеност), индивидуалност, уникалност и различност сред и между видовете и отделните животни**.

Заличаването на особеностите е неразделна част от всяка програма за изтребление. Това се случва както епистемично²⁸, така и онтологично. Адорно нарича тази тенденция „тъждествено мислене“ или **колапс на различieto и разнообразието в принудително единство, еднаквост и съответствие** (Бел. прев. със стандарти, правила или закони; подчиненост).

„Еднаквостта е първичната форма на идеологията“ и „съответствието винаги е било подчинено на господстващи цели“ [32]. Маркузе обяснява, че в рамките на една технологично-тоталитарна система един възглед се прави всеобщозначим („универсализира се“)²⁹, като се откъсва от неговата „специфична цялост“ [33].

В процеса на универсализация и отделяне **всяка особеност се заличава** в повторими обобщения и празни общи категории [34]. Универсализираното и отделено понятие е толкова откъснато от своя обект, че **както понятието, така и обектът са лишени от смисъл, като по този начин се създават условия за физическо унищожение**.³⁰

По същия начин, универсализирането на отделни субекти, в случая животни, във възпроизводими до безкрайност предмети – основната цел на клонирането на животни – **прави несъстоятелно всяко твърдение, че животните имат субектност. Това от своя страна дава разрешение за извършване на по-нататъшни системни жестокости срещу животните, в допълнение към насилието, на което те вече са подложени от първоначалните генетични редакции** (изтривания, замествания на гени, целенасочена мутагенеза и др.). По думите на Хоркхаймер и Адорно,

²⁸ Епистемологията (на старогръцки: ἐπιστήμη, „знание“ и λόγος – „слово, учение“) е разклонение на философията, занимаващо се с произхода, обхвата и особеностите на познанието. „Епистемология“ буквално означава „наука за познанието“. „Епистемологията изследва как опознаваме нещата, какви са границите на нашето познание и доколко можем да припишем достоверност на това наше познание.

²⁹ В понятието Универсализъм попадат философски, антропологични, културни, етнически и политически теории, които не са специални и отделни, а се домогват и изискват приложимост и значимост за цялото човечество. Универсализмът е също така инструмент за оправдаване на културната доминантност на западната цивилизация в ново време, т.е. от великите географски открития насам. Основава се на античното римско наследство. Терминът произлиза от латински и означава „всеобщ“.

³⁰ Marcuse, One-Dimensional Man, 87; 94.

„Откъсването от специфичната цялост (абстракция)³¹, инструмент на Просвещението³², стои в същата връзка със своите обекти като съдбата, чиято концепция всъщност иска да изкорени: ликвидира ги.“³³

Онтологичен парадокс

Юджийн Такър посочи, че **биотехнологично променените животни са „блокирани“** в неразрешим онтологичен парадокс [35]. Те едновременно са сведени до чиста материалност – или суровина за производство – и нематериалност под формата на компютърно генерирана информация/системи за обратна връзка, данни и код.

Целта на синтетичната биология е да преодолее препятствията, поставени от биологичната, генетичната и поведенческата променливост на нечовешките същества, като приложи към тях принципите на компютърното инженерство.³⁴

Рон Вайс, професор в Масачузетския технологичен институт и пионер на синтетичната биология, обобщава този подход, когато описва собствените си ранни изследвания в областта: *„Реших да взема това, което разбираме в компютърните технологии, и да го приложим към програмната биология. За мен това наистина е същността на синтетичната биология [19].“³⁵* За Вайс всичко, което излиза извън строго установения ред на технологичната наука, е заплаха за оцеляването ѝ, не може да продължи да съществува според собствените си изисквания и нужди, и трябва да бъде препрограмирано, за да може да изпълнява вменените му функции най-ефективно.

Carol Gigliotti посочва иронията, че докато етолозите произвеждат купища **неоспорими доказателства за богатия и сложен психосоциален и емоционален живот на животните** и по този начин силно предизвикват преобладаващия от векове опростенчески механистичен възглед, „голяма част от приложението на генетичните технологии утвърждават разбирането за животните като напълно подходящи да действат като „*материален език/машинен код*“, като *технически средства*.“³⁶

И все пак, както отбелязва Такър, **биотехнологиите не спират до превръщането на биологичния живот в код**. По-скоро се поддържа цикъла, при който нечовешките организми са напълно дематериализирани, повторно материализирани и дематериализирани отново, *ad infinitum* (до безкрайност). **Целта на синтетичната биология, отразяваща целта на самата техника, не е да елиминира напълно материалността, а да я препрограмира така, че да отговаря по-добре на нуждите на производството, като по този начин „завърши цикъла, от интерес към кодиране на тялото в данни към интерес за програмиране и препрограмиране на това генетично-информационно тяло и накрая към разчитане на способностите на информатиката да помогне за синтезирането и генерирането на**

³¹ Абстракция (на латински: abstractio – отвлечен) в науката е познавателен процес от една страна на теоретично обобщение и от друга страна на пренебрегване на свойства и закономерности, които в даденото разглеждане се оказват или биват считани за несъществени. Сами по себе си абстракциите са нереална, схематична представа за действителността, но те са особена форма за опознаване на тази действителност. В информатиката абстракция е начин на разглеждане на обект, при който се взимат предвид само тези негови характеристики, които имат значение в конкретната ситуация. Използването на абстракции при създаването на компютърни програми дава възможност за сложни обекти да се мисли като за прости такива.

³² Просвещението (на английски: Enlightenment; на френски: Siècle des Lumières; на немски: Aufklärung) е интелектуално и философско движение в Европа през XVII и XVIII век. Епохата е известна също като „век на разума“ или „век на философите“. Многобройните учени и мислители нямат обща и стройна система от идеи, повечето не се познават или си противоречат. Обединява ги само разумното и светско отношение към света, издигането в култ на човека и неговата мъдрост, и съзнанието, че е нужна промяна на обществения ред.

³³ Horkheimer and Adorno, Dialectic of enlightenment, 9. Rationalization.

³⁴ Въпреки че синтетичната биология обикновено се занимава с микроорганизми, а не с животните като такива, терминът понякога се използва взаимозаменяемо с биотехнологията. Вижте рекламата на Fidelity Investment, цитирана по-горе, например.

³⁵ Rutherford, Synthetic biology.

³⁶ Gigliotti, Introduction, xvii. Italics added.

биологична материалност.³⁷ Докато биотехнологията е олицетворение на Бейкър-Картезианския механизъм, тя също така сигнализира за отклонение от ранната модерна научна рамка в нейното привеждане на животните към един вид виртуална идеалност. Маркузе отбелязва, че с възхода на технологичната рационалност, рязкото картезианско разделение между *res extensa* („телесна субстанция“)³⁸ и *res cogitans* („мислещо нещо“, душа), отстъпи място на узурпирането на първото от второто:

*Съвременната научна философия може и да започва с идеята за две субстанции, *res cogitans* и *res extensa*, но тъй като разширената материя (*res extensa*) става достъпна чрез математическите уравнения, които, преведени в технология, „пренаписват“ тази материя, *res extensa* губи своя характер на независима субстанция.*³⁹

С други думи, според идеалистичното въображение „материята“ (т.е. чувственият животински живот) вече не е автономен, а всъщност е проекция на „ума“ (т.е. принципите на рационализация).

Тази тенденция достига своя апотеоз в биотехнологиите, където, от една страна, животните се определят в опозиция на човешките същества като чиста материалност, а от друга страна, се конструират като количествено измерима идеалност, просто разширения на човешкия ум.

Патентоването и Новата божественост

Патентоването на биотехнологични животински продукти засилва ефективната роля на **биотехнолозите като съвременни учени-жреци и всезнаещи и всемогъщи създатели**. На квазирелигиозен и явно патриархален език Иън Уилмът често е наричан „бащата“ на Доли, първата клонирана овца [36].

През 2010 г. американският биолог Крейг Вентър заяви подобен **богоподобен статус**, когато заяви, че (10 години и 40 милиона долара по-късно) всъщност е създал „**първата в света синтетична форма на живот**“, Синтия (*Synthia*), синтетичен геном, „конструиран с помощта на химикали в лаборатория,“ чийто генетичен код, който включва литературни цитати и URL адреси, е изграден от компютър [37, 38]. *Synthia* е творение, което според кореспондента на *Guardian Science* Иън Семпъл, „**проправя пътя за дизайнерски организми, които са изградени, а не еволюирали.**“⁴⁰

Джулиан Савулеску, професор в Оксфордския университет по практическа етика⁴¹, е цитиран в статията на Семпъл като твърдение, че,

³⁷ Thacker, *Data made flesh*, 92.

³⁸ *Res extensa* е една от двете субстанции, описани от Рене Декарт в неговата картезианска онтология (често наричана „радикален дуализъм“), заедно с *res cogitans*. В превод от латински „*res extensa*“ означава „разширено нещо“, докато *res cogitans* се описва като „мислещо и неразширено нещо“, нефизическа субстанция, от която са съставени умовете, според дуализма и идеализма. Декарт често превежда *res extensa* като „телесна субстанция“, но това е нещо, което само Бог може да създаде. *Res extensa* и *res cogitans* са взаимно изключващи се и това прави възможно да се концептуализира пълната интелектуална независимост от тялото. *Res cogitans* също се нарича душа и се свързва от мислители като Аристотел в неговия *De Anima* с неопределеното царство на потенциала. От друга страна, *res extensa* са обекти, описани от принципите на логиката и се разглеждат от гледна точка на определеност. Поради поляритетта на тези две понятия естествена наука се фокусира върху *res extensa*. В картезианския възглед разграничението между тези две понятия е методологична необходимост, водена от недоверие към сетивата и *res extensa*, тъй като представлява целия материален свят.

³⁹ Marcuse, *One-dimensional man*, 152.

⁴⁰ Ian Sample, Craig Venter. Italics added.

⁴¹ Практическата етика днес се занимава с това какво трябва да правим във всяка дадена ситуация и е предназначена да засяга съществени морални проблеми, пред които много от нас се изправят всеки ден, като

Вентър открехва със скърцане най-тежката врата (пазеща най-дълбоките тайни) в историята на човечеството, потенциално надникване в неговата съдба. Той не просто копира живота изкуствено ... или го променя радикално чрез генно инженерство. **Той влиза в ролята на Бог: създаване на изкуствен живот, който никога не би могъл да съществува естествено.**⁴²

Имайки предвид тази връзка, Стив Бест, заимствайки термина на Джереми Рифкин, подходящо предполага, че **биотехнологиите поставят началото на „съвместно видоизменено „Второ Битие“ в Библията.**⁴³

Патентът върху животното и като разширение самото животно, е не само творение на производителя, но и негова собственост. Дори ако собственикът на патент притежава патента върху животното, а не самото животно, въвличането за животното е ефективно същото. **Патентованото животно винаги е вече стока** без предварително или потенциално съществуване като автономен субект. Производителят капитализира не само от продажбата на физическото животно, но и от неговата същност, чиито контури са предварително определени в лабораторията. **Притежателят на патента предявява не само икономически претенции върху животното, нито просто физическа претенция за неговото биологично съществуване, но също и метафизична, каквато никога не е била твърдяна преди в историята на хората и животните.**

Докато патентоването на биологичния живот първоначално срещаше неодобрение сега това е стандартна индустриална практика. Това предполага радикален спад в етичната загриженост за нечовешките същества през десетилетията и проблематична промяна в начина, по който учените, индустриалните регулатори и широката общественост гледат на естествения свят – промяна, задвижвана от триумфа на технологичната рационалност. Първите опити през 70-те години на ХХ век да се патентова биологичен живот, като бактерии, бяха отхвърлени на основание, че дори и да са манипулирани, микроорганизмите са естествени, живи същества и затова не могат да бъдат признати като изобретения.

Има обаче бърз обрат и през 1980 г. Върховният съд на САЩ реши, **че всеки променен от човека микроорганизъм или биологично образуване може да се разглежда съгласно закона като всяко друго човешко изобретение и следователно може да бъде обект на патентоване** [39].

Сюзън К. Сел посочи, че разширяването на правата на интелектуална собственост върху всичко – от софтуерни алгоритми до гени, до растителни и животински видове, съчетано с отслабени антитръстови политики – които започнаха да се налагат през 1996 г., с прилагането на Споразумението на Световната търговска организация (СТО) относно свързаните с търговията аспекти на интелектуалната собственост (TRIPS) – „насърчи икономическата концентрация във високотехнологичните сектори и особено в индустриалните приложения на биологичните науки“ [40].

Фиона Мъри от MIT Sloan School of Management отбелязва, че в началото на 80-те години на миналия век, десетилетието, в което DuPont Corporation патентова OncoMouse®⁴⁴, учените в [биологичните науки] бързо разбраха, че техните открития стоят в основата на търговски продукти, които, след публикуване на Закона Bayh-Dole, може лесно да бъдат патентовани. Критично решение на Върховния съд от 1980 г. разшири обхвата на патентното право, потвърждавайки, че открития, като прости модифицирани организми и по-късно бозайници (включително OncoMouse) могат да бъдат патентовани [41].

абортите или изменение на климата. Предмет на нормативната или теоретична етика са по-абстрактните принципи, които могат да ни позволят да вземаме решения по тези практически въпроси.

⁴² Sample, Craig Venter.

⁴³ Best, Genetic science, 4.

⁴⁴ OncoMouse или Harvard mouse е вид лабораторна мишка, която е генетично модифицирана с помощта на модификации, проектирани от Филип Ледер и Тимъти Стюарт от Харвардския университет, за да носи специфичен ген, наречен активиран онкоген.

Свеждането на животните до подлежащи на патент изобретения допълнително потвърждава, че сме достигнали катастрофален етап в историята на отношенията между хората и животните. Според теолога от Оксфорд Андрю Линзи, когато животните се разглеждат като патентовани изобретения, всички оставащи задължения за грижа към тях, които иначе бихме поддържали, се изпаряват. Линзи правилно заключава, **че патентоването на животни „маркира най-ниския статут, предоставен на животните в историята на европейската етика“** [42].

Компресия време-пространство: феноменологичен кошмар

Биотехнологията е феноменологичен кошмар за участващите животни. **Биотехнологичните животни страдат от опустошителни деформации, наранявания и заболявания** в резултат на драматичната промяна на техния генетичен състав и онтологичната катастрофа, която този процес води със себе си. Както е добре известно, Доли е била евтаназирана на шестгодишна възраст, на половината от нормалната продължителност на живота за овца, след като е развила белодробно заболяване, което обикновено засяга по-възрастните животни [43]. За разлика от традиционните развъдни практики, които, макар и експлоататорски, въвеждат генетични, анатомични и поведенчески промени относително постепенно, генното инженерство налага тези промени агресивно и рязко. Следователно то **усложнява онтологичното насилие, съставляващо развъждането.**

Докато биотехнолозите и други страстни защитници на генното инженерство се опитват да наложат практиките си като неизбежна и следователно приемлива еволюция на традиционните практики за развъждане, генното инженерство **си оформя собствена лига.**⁴⁵ Найл Шанкс и Рей Гръцки посочиха, че биотехнологиите третират гените така, сякаш съществуват независимо от животните, от които формират съществена част [44]. **Промените, на които са подложени трансгенните животни, са толкова незабавни, инвазивни и драматични, че животните буквално се разпадат в резултат на това.** Например, Бест отбелязва, че много „трансгенни животни често се раждат деформирани и страдат от **фатални нарушения на кръвосъсирването, артрит, тумори, стомашни заболявания, бъбречни заболявания, диабет, неспособност да кърмят и да се възпроизвеждат, поведенчески и метаболитни смущения, висока смъртност и синдром на твърде едро потомство.**“⁴⁶ Така трансгенните животни се присъединяват към редиците на „осакатените чудовища“, които капитализмът така безучастно е произвеждал през вековете [45].

Именно в конфликта между това какво е едно животно в неговата изкривена форма като биогенетична стока и това, което то е или би могло да бъде в своята необезпокоявана форма като субект на смислен живот, лежи невъобразимото физическо и психологическо страдание, което причиняват на животните тези „генетично конструирани лъжи“. [46].

Ако се обърнем към феноменологията на възплъщението на Мерло-Понти, онтологичното престъпление, което биотехнологията представлява, става още по-очевидно. Тъй като слива животните с технико-икономическия апарат, биотехнологията подлага животните на феноменологична дезинтеграция.⁴⁷ Според Морис Мерло-Понти всяко животно има свой собствен „стил на съществуване“ или собствена специфична за вида траектория на поведение и нюанси на възприемане, и особен начин на изразяване и ангажиране със света. Но биотехнологично манипулираното животно е подложено на множество темпоралности и пространствености, които не му „принадлежат“. Поради насилственото подчинение на принципите на корпоративната техно-наука, които иначе са му онтологично чужди, генетично манипулираното животно е най-добрият пример за **същество, което „съществува в**

⁴⁵ Gigliotti, Introduction, xv–xvi.

⁴⁶ Best, Genetic science, 10.

⁴⁷ За първи път се позовавам на разпадането на трансгенни животни във Вайсберг, „Проблемът с постхуманизма“, 99.

изкривяване, ограничение и отричане на своята природа (същност)“.⁴⁸ Генетичните промени за свързване на животните с производствения апарат възпрепятстват и отменят претенциите им да бъдат това, което са или поне биха могли да бъдат, извън областта на технологичния контрол.

От феноменологична гледна точка, подходящата времева и пространствена организация е централна за процъфтяването на едно същество. Едно животно буквално олицетворява субективното пространство и време на жизнената си среда, или смисъла на сетивния свят, част от който съставлява и самото то. [47]

Феноменологично казано, **субектът е времето и пространството, които обитава** [48]. „Ние трябва да разбираме времето като субект и субекта като време“.⁴⁹ По същия начин „пространството е свързано със собственото тяло на животното като част от плътта му.“⁵⁰ Всеки човешки и животински субект е свикнал с определено „пространствено ниво“ – тоест ориентиран е към конкретно пространство и насоченост на отношенията между себе си и другите. Всеки vyplътен субект също има „преимуществена ниша“ или пространствени и определени очертания, които са най-благоприятни за неговото процъфтяване.⁵¹

Биотехнологичните намеси напълно опорочават пространствено-времената ориентация на всеки субект. Например, като проектира животните да растат непропорционално големи с ускорена скорост, биотехнологиите заменят субективното време и пространство на животните с компресираното време и пространство на неолибералния капитал. По същия начин, робо-гълъбите много вероятно страдат от един вид сетивна имплозия.

Създаване, чието субективно преживяване до голяма степен се определя от неговата аеродинамична автономност, не би могло да устои на такава радикална техническа намеса в неговата пространствена ориентация и да остане феноменологично непокътнато. „Телепатичният“ плъх, чиито движения се диктуват от друг плъх чрез компютърен интерфейс, също е подложен на нарушаване на органичната му връзка с времето и пространството. Той е отделен от „мозъка“, контролиращ движенията му, от хиляди мили географско пространство и временността, която обитава в това пространство. Както Дейвид Харви показва, имплозията на бариерите време/пространство е определяща характеристика на неолибералния капитализъм[49]. **Тази имплозия е особено зловеща, когато се разиграва върху телата на живи същества.**

Ускоряването е особено феноменологично вредно. За животните, хванати в капана на животинския индустриален комплекс, ускоряването е парадоксално забавяне на тяхното субективно преживяване на времето във вечно настояще, характеризиращо се с неумолима агония. Те са изтръгнати от всеки естествен времеви контекст и вместо това са осъдени да останат вътре в тези рамки на безкрайно повторение; към едно безкрайно, мъчително настояще.[35]

Генетично промененото животно, изнемогващо безпомощно в бокс, кошара или клетка, обездвижено като едва жива плът, животното, което е превърнато в това, което не е, е във вечен конфликт със себе си. То знае в тялото си, че иска да прави неща, които не може и е принудено да прави неща, които не иска или не е в състояние да прави. То знае в тялото си, че тялото му е в основата на неговото себеотричане и отчуждение. *То знае, че самото му тяло е границата на свободата, от която е лишено.*

⁴⁸ припомнете си критиката на Маркузе – Marcuse, One-dimensional man, 125.

⁴⁹ Merleau-Ponty, Phenomenology of perception, 483; 490

⁵⁰ Cited in Merleau-Ponty, Phenomenology of perception, 30.

⁵¹ Merleau-Ponty, Phenomenology of perception, 292.

Тази имплозия на пространство и време също така напредва в късно модерния проект за тотално техническо господство над жизнения свят чрез елиминиране на историческото съзнание.

Чрез нормализирането на биотехнологиите ние забравяме какво представляват животните, какво са били „преди“ (онтологично казано) тяхната биотехнологична манипулация и какви биха могли да бъдат, ако им позволим да бъдат това, което са. Това не е романтизиране на въображаемо, идилично „преди“ (човешката намеса) и сравняването му с неизбежното обречено „след“. По-скоро се признава, че преобладаващата технологична идеология систематично е нарушавала онтологичната цялост на животните до такава степен, че те са неузнаваеми за себе си.

Огромната скорост на много биотехнологични проекти (и характеризира късната модерност по-общо), е особено пагубна. Скоростта ни тласка към бъдещето и побеждава паметта и историята по пътя. *„Времето и пространството умряха вчера. Ние вече живеем в абсолюта, защото създадохме вечна, вездесъща скорост“*, веднъж провъзгласи фашистският футурист Ф.Т. Маринети⁵²[50]. Пол Вирилио ни напомня, че скоростта държи хората в плен на нейната сила и изпраща предупреждение, че скоростта е времето на дистопичното бъдеще: *„Насилието на скоростта се е превърнало едновременно в място и закон, съдба на света и неговата посока“* [51]. Неолибералната темпоралност се хвали с бъдеще без основа в миналото, бъдеще без еталон. Във века на биотехнологиите,⁵³ „настоящото е всичко, което съществува.“⁵⁴ Бързото движение „напред“ на гърба на тези, предназначени да служат като едва живи роби, е значението на „прогрес“ в този нов световен ред. **„Вечната, вездесъща скорост“ е времето на машините, а не на въплътените субекти.**

Подчиняването на въплътените субекти на машините е онтологична, феноменологична и етична мерзост.

Биотехнологичната рационалност като етичен арбитър

Онтологичната катастрофа, която биотехнологиите пораждат, е съчетана с **етичен колапс**. Този колапс се характеризира с липса на критична дистанция, от която да се оценят правилно належащите етични опасения, които биотехнологията повдига. Маркузе твърди, че технологичната рационалност е проникнала и е трансформирала самото съзнание на индивидите, свеждайки ги до „едноизмерни мисли и поведение“.⁵⁵ В резултат на това силното „негативно“ или критично мислене, което може да се противопостави на диктата на техническо-корпоративния апарат, е в крайна сметка смачкано и пренебрегнато, оставяйки само възможността за „утвърдително“ мислене и действие – с други думи, възпроизвеждане на статуквото. Както беше посочено накратко по-горе в дискусията за патентоването, това интернализиране на логиката на техниката се отразява в етичната траектория, по която биотехнологията се движи от първоначалната си поява.

В ранните етапи на развитие на биотехнологията все още се изразяваше известна загриженост за потенциално катастрофалните последици от генетичната манипулация. По ирония на съдбата пионерите на биотехнологиите бяха сред най-шумните противници на нейното разширяване. Например през 1974 г. Пол Бърг, ученият, отговорен за разработването на технологията за генен трансфер, публикува документ, който **призовава за незабавно**

⁵² Филипо Томазо Маринети (на италиански: Filippo Tommaso Marinetti) е италиански поет, писател, журналист, издател и основател на първото авангардистко движение на 20 век, футуризма. През 1920-те години става приближен на фашисткия режим на Мусолини

⁵³ Този термин е зает от Rifkin, The biotech century, 101

⁵⁴ Harvey, The condition of postmodernity, 240.

⁵⁵ Marcuse, One-dimensional man, 12.

спиране на всички изследвания в областта на генното инженерство.⁵⁶ Хърбърт Бойер и Стенли Коен, които въведоха технологията за рекомбинантна ДНК, бяха съ-подписали.

През 1975 г. тези и други учени провеждат конференция, посветена на обсъждането на етичните последици от изследването на ДНК и генното инженерство. Сред техните страхове беше потенциалното използване на генетични изследвания за биологична война. Те също се тревожат за разпространението на епидемии като потенциална последица от пренасяне на вируси и бактерии. В крайна сметка те премахнаха мораториума, но създадоха набор от насоки, които според Мартина Нюел-Маклафлин и Едуард Ре „включваха нива на физическо и биологично задържане [като] изискването да се използва организъм, който няма да оцелее в околната среда извън лабораторията.“⁵⁷ Въпреки че животните не бяха в центъра на вниманието, **в началните етапи на развитие на биотехнологиите може би имаше по-висока степен на критично съзнание относно етичните опасности, които тя представлява, отколкото днес.**

Разбира се, някои съвременни учени са добре запознати с опустошителните последици от биотехнологиите и наистина предупреждават с аргумента, който излагам изрично тук. Карол Джилиоти, например, твърди недвусмислено, че **възходът на биотехнологиите поставя началото на „катастрофалния момент в продължилото векове изместване от нашето разбиране за нашето общение и солидарност с нечовешкия, одушевен свят, към свят, в който виждаме себе си като създателите на целия живот,”** позиция, повторена от Стив Бест [52].

Джереми Рифкин с дълбока скръб заключава, че **„векът на биотехнологиите“ е „последният израз на механистичната, индустриална нагласа“, на която „трябва да се противопостави всяко грижовно и състрадателно човешко същество, което вярва в присъщата стойност на живота“**[53].

Карън Дейвис описва заличаването на животинския субект чрез генетична манипулация (и системна експлоатация по-общо) като „прокрустово решение“⁵⁸ за идентичността на животните“ [54]. Подобно на жертвите на Прокруст, отбелязва Дейвис, **„животните са физически променени, реторично обезобразени и онтологично заличени, за да отразяват и моделират целите на своите експлоататори.”**⁴¹

Въпреки това, безапелационно критични оценки на биотехнологиите като тези, изглежда са малцинство. Не е изненадващо, че когато са изправени пред етични опасения относно тяхната работа, биотехнолозите често са отбранителни или враждебни, поне в контекста на интервюта в популярните медии. Например Марк Уестхузин (Westhusin), ученият, разработил ваксината против малария, използвайки трансгенни кози, се отнася към онези, които поставят под съмнение етиката на използването на животни от него с нескрито презрение. Сякаш дори да се помисли за момент, че може да има нещо етично проблематично в генетичното манипулиране на животни, е обидно за всички съвременни научни чувства, Уестхузин възкликва: *„Една от първите [пречки пред провеждането на фармацевтични проекти за животни] са групите за хуманно отношение към животните, които се намесват отгоре на това и казват, че не трябва да използваме животни за нищо. Знаете ли, бла, бла, бла.”*⁵⁹ Етиката за Уестхузин е буквално чиста глупост. Отношението на Уестхузин е симптоматично за **технологичната рационалност, която свежда етиката до един вид сантиментален излишък.**⁶⁰ Една от **определящите характеристики на техниката е „нейният отказ да**

⁵⁶ Newell-McLaughlin and Re, The evolution of biotechnology, 47.

⁵⁷ Newell-McLaughlin and Re, The evolution of biotechnology, 48.

⁵⁸ мит. Прокруст — име на разбойник от Елада; прокрустово ложе — където той слагал жертвите си и им отсичал краката, ако им били по-дълги от леглото, или ги разтягал, когато били по-къси. Прен. Изкуствена мярка, към която безполезно се нагажда нещо с насилствени мерки. В много съвременни езици „прокрустово ложе“ е идиом за ненужно тесни ограничения с цел уеднаквяване на несравними неща, често жертващи същността на ограничавания обект.

⁵⁹ Цитирано в Hannah Rubenstein, Goats.

⁶⁰ Ellul, The technological society, 74.

толерира морални преценки.⁶¹ Техниката се занимава само с технически въпроси; тя е свой собствен етичен арбитър.⁶²

„Техниката, като съди сама себе си, е ясно освободена от тази основна пречка [т.е. етика] пред човешкото действие.“ Тя просто си дава разрешение да прави каквото е необходимо, за да се възпроизвежда.⁶³ Ако етични или морални съображения пречат на ефективността, те биват пренебрегвани.⁶⁴ **Като изключва моралните преценки от обхвата си, техниката „създава напълно независим технически морал.“**⁶⁵

Индустрията и държавните органи, изрично назначени да гарантират, че хуманното отношение към животните се спазва, също се придържат към този технически морал. Те насърчават интересите на биотехнологичната индустрия и само на думи говорят за интересите на животните, което в най-добрия случай е едно твърде закъсняло изказване.

Канадската биотехнологична стратегия (CBS), например, очертава като един от своите принципи „Уважение към животните: Ангажимент за етичното използване на животни в изследванията“, но не предлага нищо като обяснение за това какво представлява тази „етична употреба“⁶⁶.

Етичната загриженост за страданието на животните по същия начин очевидно липсва в канадския Закон за опазване на околната среда (SEPA), който се занимава почти изключително със „задържането под контрол“ на „животни, продукти на биотехнологиите“ [55].

ССАС, който отговаря за одобряването и надзора на биотехнологичните изследвания, преподаване и тестване в Канада, предоставя документ от четири страници, очертаващ насоки (които не са задължителни, както биха били разпоредбите) за разработването и използването на трансгенни животни. Документът се позовава само веднъж мимоходом на **опасения относно „страданието на животните, причинено от експресията на трансгени, предизвикващи тумори или невродегенеративни заболявания и т.н.“**, но не разглежда тези опасения в повече подробности, нито очертава други форми на страдание на трансгенни животни.⁶⁷ Останалите насоки на ССАС за трансгенни животни се отнасят до „отчитане“ (т.е. проследяване на броя на използваните животни) и, както в указанията на SEPA, „ограничаване“. Едно изискване на изследователския протокол е „крайните параметри за оцеляване да са ясно дефинирани“, твърдение, което отразява изстребителния характер на биотехнологията.⁶⁸

Въпреки насилието над животните, което биотехнологията неизбежно включва, коментаторите често я представят като потенциално лекарство за страданието на животните. В скорошно мнение в *New York Times*, Емили Антес, автор на „Котката на Франкенщайн: Гушкане на смелите нови зверове на Biotech“ (2013)⁶⁹, предупреждава, че ако блокираме одобрението на продукти като AquAdvantage Salmon, „ние ще затворим врата към иновации, които биха могли да ни помогнат да се изправим пред заплахите за общественото здраве и околната среда на бъдещето, спасявайки безброй животни – и може би самите себе си“ [56].

Следното резюме от научното списание *Animal Biotechnology* съдържа също толкова фалшиви твърдения. Едновременно се приветства биотехнологията като средство за

⁶¹ Ellul, *The technological society*, 74.

⁶² Ellul, *The technological society*, 134.

⁶³ Ellul, *The technological society*, 134.

⁶⁴ Ellul, *The technological society*, 74.

⁶⁵ Ellul, *The technological society*, 97.

⁶⁶ „Annex C: Federal Regulatory Framework for Biotechnology,“ *The 1998 Canadian Biotechnology Strategy: An Ongoing Renewal Process*, 1998, accessed June 5, 2012, <http://www.biostrategy.gc.ca/english/View.asp?pmiid=520&x=535>.

⁶⁷ CCAC guidelines on transgenic animals.

⁶⁸ CCAC guidelines on transgenic animals.

⁶⁹ „Frankenstein's Cat: Cuddling Up to Biotech's Brave New Beasts“ (*Scientific American* / Farrar, Straus and Giroux, 2013) на журналистката Емили Антес

намаляване на броя на животните, използвани в експерименти и се хвали с капацитета ѝ да създава „еднородни“ стоки: „Потенциалните приложения за производство на генетично идентични индивиди варират от намаляване на броя на животните, необходими за експериментиране, до осигуряване на по-еднороден продукт във фризера на магазина за хранителни стоки“ [57].

Да се предполага, че **биотехнологиите ще намалят броя на животните, необходими за експериментиране, е подвеждащо**, като се има предвид колко животни ще трябва да страдат в лабораториите, за да се постигне този подвиг. Всъщност, както отбелязва Ариана Ферари, през 2006 г. **ГМ технологиите се считат за „най-големият фактор, допринасящ за непрекъснатото увеличаване на общия брой процедури върху лабораторни животни, докладвани през последните няколко години“** и изследванията показват, че „има голяма вероятност тази тенденция да се увеличи още повече...“ [58].

Въпреки че статистиката за използването (и развитието) на трансгенни животни в Канада не е лесно достъпна за обществеността, твърдението на ССАС, очертано по-рано, че „използването на трансгенни животни вероятно ще се разшири в бъдеще“, потвърждава, че повече, а не по-малко животни ще бъдат създадени и използвани за инвазивни експерименти през следващите години.

И твърдението по-горе повдига въпроса: дори биотехнологията да е успяла да намали броя на лабораторните животни, какво да кажем за съдбата на всички животни, превърнати в „по-еднороден продукт във фризера на магазина за хранителни стоки“?

Атаката върху интегритета на видовете

Друго сериозно безпокойство е липсата на силна етична критика на биотехнологиите от страна на биоетици и други теоретици на технологиите. Въпреки че те обикновено отправят убедителни критики на услугите от страна на биотехнологиите към глобалния капитал и нейния принос към по-широката структура на потисничество на видовете, много теоретици в крайна сметка неправилно диагностицират основния проблем. В резултат на това те стигат до обезпокоителни заключения за потенциално положителната роля, която биотехнологията би могла да изиграе в разрушаването на същите тези структури на потисничество на видовете. Както д-р Вайсберг твърди и на друго място, постхуманистите са склонни да романтизират ролята на биотехнологиите в „разрушаването“ и „престъпването“ на границите между хората, другите животни и техниката.⁷⁰

В своите изследвания на „потенциала на свободното въображение“ в биотехнологиите, някои постхуманисти ентузиастично одобряват поставянето под въпрос на границите между видовете, за сметка на конкретните преживявания на самите животни.⁷¹ Докато разделението между „човека“ и „животното“ със сигурност се оказва една от ключовите концептуални основи за експлоатация на животни, **безразборното изтриване на концептуални и материални граници между хора, животни и техника характеризира ново и още по-тревожно развитие в историята на потисничеството върху животните**[59].

И все пак много постхуманистични учени, както и биоетици, продължават да не осъзнават опасностите от тези изтривания, или ако ги признаят, не успяват да ги вземат толкова сериозно, колкото би трябвало. Това се доказва отчасти от нарастващата атака срещу

⁷⁰ Тази кратка критика на възхвалата на хибридите от някои постхуманисти е разгледана от две вече публикувани статии, цитирани в настоящата статия: Weisberg, „The broken promises of monsters: Haraway, animals, and the humanist legacy“ („Нарушените обещания на чудовищата: Харауей, животните и хуманистичното наследство“)

⁷¹ Twine and Stephens, Introduction, 125.

концепцията за „цялостността/непокътнатостта на видовете“, която все повече и опасно се отхвърля като плод на смущаващ „есенциализъм“.^{72 73}

Например Бърнард Ролин твърди, че загрижеността за запазване на непокътнатостта на видовете е продукт на „често срещано, но научно опростенческо и доста объркано разбиране от практически научно неграмотна публика на видовете като... гравидните елементи или атомите на биологичния свят...“ [60].

Видовете, настоява той, са „по-скоро динамични, отколкото статични.“ Той, разбира се, е прав в един смисъл. Но здравословният динамизъм на един вид е еволюционен динамизъм и динамизъм като вариация между отделни членове на всеки вид, а не насилствената динамика на радикалната и рязка генетична манипулация, която извършва биотехнологията. Ролин се противопоставя на подлагането на животните на условия, които им пречат да реализират своя телос, своето предназначение (ентелехия) или специфичните за вида цели. „Това е ключово“ за „новата етика“ и той предлага при животните „да се защитят техните най-основни интереси, определени от тяхната природа или telos“.[61]

Но той бърза да посочи, че не се противопоставя на радикалната промяна на техния телос, така че вече да няма конфликт между него и принципите и машините на производство.⁷⁴ „Ако животните биха могли да бъдат по-щастливи в промяната на природата си“, твърди той, „Не виждам морален проблем да правим това.“⁷⁵

По този начин той засилва самия мандат на унищожаване, който е точно да промени природата на животните, така че те да не представляват конфликт с техническия апарат, но всъщност да станат неразличими от него.

В подобен пренебрежителен дух биоетиците Джейсън Скот Робърт и Франсоаз Бейлис твърдят, че въпреки научните доказателства за обратното, анахроничните „понятия за „същността на вида“ и „универсални свойства“ продължават да съществуват“ и трябва да бъдат разсеяни [62]. Те твърдят, че изследванията в областта на еволюционната биология и геномиката показват, че „изглежда няма такова нещо като фиксирана идентичност на видовете“.⁷⁶ Отново, едно е да се признае, че видовете са еволюирали и адаптирани в течение на хилядолетия и в този смисъл са динамични, и съвсем друго е да се натурализират технологично медиранни генетични модификации, които са били наложени на животните в лаборатории почти за една нощ (от гледна точка на еволюционния план).

Робърт и Бейлис повтарят Ролин още повече, когато те предполагат, че етичните опасения около производството на „нови същества“ е симптоматичен за „народния есенциализъм“. Всяко твърдение, че има нещо специфично за човешките същества (което би било подкопано от производството на химери човек-животно или ксенотрансплантация), според тях „винаги вече е есенциалистка идея“. Този упорит есенциализъм е генерирал „неумолимата заплаха от морално объркване.“⁷⁷ Човешко-животинските хибриди и химери „представляват метафизична заплаха за нашата представа за себе си.“⁷⁸ Друга причина хибридите или химерни животни да предизвикват (неоправдан) ужас в обществото, Робърт и Бейлис предполагат, е просто „интуитивната реакция „гадост“ или страхът, че „създаването на междувидови същества от човешки материали предизвиква идеята за зверство“.⁷⁹

⁷² Във философията **есенциализъм** (на латински: *essentia* — същност) е възглед върху познанието, свързан с идеята за неизменен набор от качества и свойства, които произтичат от същността (същината) на предметите, явленията и хората.

⁷³ Weisberg. The trouble with posthumanism. 101–103

⁷⁴ Rollin, The 'Frankenstein thing', 284.

⁷⁵ Rollin, The Frankenstein syndrome, 171.

⁷⁶ Robert and Baylis, Crossing species boundaries, 6.

⁷⁷ Robert and Baylis, Crossing species boundaries, 5.

⁷⁸ Robert and Baylis, Crossing species boundaries, 8.

⁷⁹ Robert and Baylis, Crossing species boundaries, 7.

Резултатът от анализа на Робърт и Бейлис е, че като се освободим от нашата натраплива привързаност към анахроничните представи за целостта на видовете, може да бъдем по-малко ужасени от поне някои форми на биотехнология, отколкото сме в момента.

Въпреки че е много по-чувствителен към действителните опасности за животните, които биотехнологиите представляват (в сравнение с Ролин, Робърт и Бейлис), Ричард Туайн също така предполага, че поне някои изрази на отвращение към биотехнологичните иновации са всъщност слабо прикрити изрази на есенциализъм: „Един вид отношението на отвращение може да говори за страх, че материалното смесване на човек и животно е придружено от символиката на нарушаване на животинското начало и „унижаване“ на човека” [63]. Въпреки че може да има известна истина в това, не съм убедена, че това наистина е залогът. Отвъд страха от подкопаване на същността на човека, изразите на отвращение към биотехнологичните „смесвания“ на видове говорят за дълбоко интуитивно отвращение към моралната погрешност на превръщането на живите същества в нещо, което не са, на размиването на границите толкова радикално, че животните стават неузнаваеми за себе си и на другите. За да бъде ясно, от само себе си се разбира, че е от решаващо значение да се дестабилизира нарцистичният възглед, че човешките същества заемат специален и уникален метафизичен статус. **Но биотехнологията, която е свързана с глобалния капитал и по самата си природа е форма на радикално онтологично насилие, не може да бъде по-лошо средство за тази промяна на парадигмата.**

Биотехнологичната корекция

Друг проблем е, че дискусиите за биотехнологиите, поне сред изследователите на животните и биоетиците, обикновено се намират в конкуриращите се рамки на консеквенциализма⁸⁰, най-вече утилитаризма⁸¹ на предпочитанията на Питър Сингър или кантианската деонтология⁸² на Том Ригън. Нито един от тези модели не предоставя адекватни инструменти за подлагане на биотехнологията на строгия етичен контрол, който заслужава.

Както Ferragì отбелязва, тези модели са твърде ограничени в своя обхват. Наред с други неща, те не успяват да отчетат адекватно социално-икономическия и политическия контекст, в който се развиват биотехнологиите, или да зададат належащи въпроси около проблема с човешките права и „технологизирането на природата“. В много случаи крайният ефект е свеждането на етичния анализ на биотехнологията до поредица от философски „главоблъсканици“ [64].

Специален брой на NanoEthics (април 2012 г.) представя критиката на Ferragì. Този брой на списанието включва оживена дискусия относно етиката на „обезчувствяването“, което включва „премахване или по друг начин изключване“ на способността на животните да виждат или чувстват болка. Обезчувствяването се постига „генетично или чрез наномеханична намеса в клетъчни или неврологични процеси“ [65].

Пол Томпсън и Клеър Палмър признават, че обезчувствяването на животните създава философски и етични главоблъсканици, но не го смятат за непременно проблематично само по себе си. Всъщност, според тях, може дори да си струва да се преследва, ако обещава да облекчи страданието на животните в контекста на нарастващата глобална консумация на животинска плът [66]. Томпсън, например, предполага, макар и условно, че обезчувствяването (обезболяването) на животните може да помогне за смекчаване или премахване на

⁸⁰ **Консеквенциализъм** е група етически теории, централният пункт на които е, че за моралната стойност на всяко действие може правилно да се съди единствено по последиците, които са настъпили от извършването, а не от намеренията на този, който върши действието.

⁸¹ **Утилитаризъм** (на латински: utilitas – полза, удобство) е направление и категория в етиката, според която моралната стойност на дадено действие или поведение се определя основно от неговата полза. Освен в областта на етиката, утилитаризмът е течение в социалната философия и икономиката.

⁸² **Деонтологията** (от гръцки: деонтос = длъжното, необходимото и логос = учение, наука) е наука за дълга и отговорността на човека за неговото поведение.

страданието, причинено от безбройните „производствени болести“, от които животните са засегнати в резултат на ужасяващите условия на фабрично земеделие.

„Слепите пилета“ са парадигматичният пример за обезчувствяване, основано на хуманното отношение към животните. Теорията гласи, че слепите пилета не изпитват същата степен на страдание в резултат на пренаселеността, отколкото техните зрящи двойници, които, страдайки от „лудост в клетката“, често се канибализират взаимно. За разлика от Ролин, Томпсън признава, че би било за предпочитане да се промени околната среда, за да отговаря на животното, а не обратното. Но, твърди той, тъй като е малко вероятно фабричното земеделие да приключи в близко бъдеще, обезчувствяването може да е най-доброто временно решение, което имаме на наше разположение. Томпсън отбелязва, че както утилитарната, така и деонтологичната позиция теоретично биха подкрепили обезчувствяването. По отношение на първото, мнението би било, че *„Организмите, които нямат способността да страдат, не могат да бъдат наранени, така че предприемането на стъпки за създаване на такива организми изглежда е това, което един утилитарист би искал да направим.“*⁸³

Въпреки че това може да е така, проблемът с тази формулировка е, че зависи от проблематичното редуциране на животинската субективност (от Сингър) до „интереса“ от избягване на страданието.

И етолозите, и феноменолозите обаче показаха, че **способността да се изпитва удоволствие и болка не е изолирана, а е неразделна част от сложната мрежа** от адаптивни перцептивни, биологични, физиологични и неврологични способности, които заедно съставляват субективността на всяко отделно животно. Както Джон Хадли пита риторично, *„...наличието или отсъствието на способността да се изпитва удоволствие или болка наистина ли е всичко или нищо за много сложни адаптивни организми?“* [67]. Имайки предвид по-холистичния възглед на Хадли, става ясно, че **лишаването от зрение или от всякаква друга способност, която е част от по-голямата цялост на всеки въплътен субект, не само би усложнило съществуващото страдание на животните, но също така много вероятно би създавало нови форми на страдание.**

От деонтологична гледна точка, „Ако можем да създадем животно, което произвежда месо, мляко или яйца и **не е субект на живота**⁸⁴, няма нищо или никой да бъде наранен от това.“⁸⁵ С други думи, ако развиваме животни без „разнообразието от сетивни, когнитивни и волеви способности“, които те обикновено притежават, или без способността да „виждат и чуват, вярват и желаят, помнят и предвиждат, планират и възнамеряват“, наред с други неща, няма етична бариера за експлоатацията на тези автоматоподобни същества.

Това, което Томпсън не признава тук, са **сериозните несправедливости**, свързани с налагането на такива онтологични изкривявания на първо място. Това, което трябва да се запитаме, не е как можем да използваме биотехнологиите, за да лишим животните от всяка последна следа от тяхната субективност, а как можем да освободим животните от хватката на технологичната рационалност и така да създадем условията животните да бъдат това, което са, като себе си и за себе си.

Клеър Палмър посочва, че различни етични проблеми се отглеждат в зависимост от това дали дадено животно е обезчувствено след или преди раждането и дали имаме предвид

⁸³ Thompson, The opposite of human enhancement, 309.

⁸⁴ Том Ригън – „Индивидите са субекти на живота, ако имат вярвания и желания; възприятие, памет и усещане за бъдещето, включително собственото им бъдеще; емоционален съвместен живот с чувство на удоволствие и болка; интереси на предпочитанията и благосъстоянието; способността да инициират действия в преследване на своите желания и цели; психо-физическа идентичност във времето; и индивидуално благосъстояние в смисъл, че техният опитен живот се справя добре или зле за тях, логично независимо от тяхната полезност за другите и логично независимо от това, че са обект на нечий други интереси... Централната теза, това е принципът на уважение, според който всички субекти на живота, както хора, така и нечовеци, споделят основното право да бъдат третираны с уважение. От това следва, че нито един субект на живота не може да бъде наранен само на основание, че други ще се възползват.

⁸⁵ Thompson, The opposite of human enhancement, 309.

конкретно животно или вид. Тя обяснява, че „*обезчувственото животно не е обезчувствено по отношение на някакво вече съществуващо, „по-добро“ състояние на себе си, тъй като, като индивид, то не е съществувало преди да бъде създадено с точно тези способности, които действително има. Не е лишено от нищо.*”⁸⁶ Тази предполагаема липса на предишна идентичност представя това, което Палмър нарича „проблемът с неидентичността“. Но, както Ферари отбеляза, в много, ако не и повечето, случаи, в които животните са генетично променени, тяхната идентичност вече е формирана.⁸⁷

Туайн, междуременно, се чуди дали „**де-опитомяването**“ на животни чрез „коригираща генетика“ може да е един от начините за еманципиране на опитомените животни от генетично кодираното робство [68]. Туайн също така изследва как техниките за генетично премахване на опитомяването могат да подкопаят дуализма човек/животно, да подчертаят „гъвкавостта“ на границите на видовете и да „посадят алтернативно бъдеще на човека/животните“.[69]. Въпреки това, както посочват Матю Коул и Карън Морган, програмите за премахване на опитомяването са склонни ясно и изрично да йерархизират редките и екзотични животни над опитомените [70]. Въпреки пагубните си приложения и последици обаче, Туайн остава заинтересован да запази отворена възможността „коригиращата генетика“ да бъде от полза за някои животни.⁸⁸

Нийл Стивънс изследва различни гледни точки за това дали развитието на *in vitro* (или **култивирано, лабораторно**) месо може да изпълни своето „обещание за освобождаване на животните“ чрез премахване на необходимостта от интензивно отглеждане на животни за клане за храна[71]. Някои групи за защита на животните също подкрепиха тази инициатива. Например, Хората за етично отношение към животните (PETA) предложи награда от един милион долара на този, който продаде най-много култивирано месо в САЩ.⁸⁹ Тяхното убеждение е, че въвеждането на култивираното месо би ускорило прекратяването на индустриалното животновъдство много по-бързо от веганството, което има малък шанс да бъде прието в световен мащаб.

Критиците на култивираното месо, обаче посочват, че **много животни са увредени във фазата на изследване и развитие на култивираното месо**. За пример, една от водещите техники за развитие на мускулната тъкан (месото) включва извличане на „фетален говежди серум“ от ембрион на теле, малко след като майка му е била заклана.⁹⁰ Друг въпрос за разглеждане е дали или не производството на култивирано месо неволно увековечава идеята, че яденето на месо е „нормално, естествено и необходимо“.⁹¹ Когато лабораторно месо не е налично, кой може да каже, че хората междуременно няма да ядат месо от отглежданите в индустриални ферми животни, за да задоволят небцето си? Освен ако не замени напълно „обикновеното“ месо (т.е. месо от животни), лабораторното месо може в крайна сметка също да допринесе за глобалното увеличаване на консумацията на месо.

В крайна сметка, използването на биотехнологията за разрешаване на етични кризи е изпълнено с опасност и трябва да се избягва. Възприемането на биотехнологични корекции се случва, когато етиката е „предефинирана от рационалността на дадената система и нейното количествено разширение“.⁹²

⁸⁶ Palmer, Animal disenchantment, 45.

⁸⁷ Ferrari, Animal disenchantment, 68.

⁸⁸ Twine, Is biotechnology deconstructing animal domestication, 146.

⁸⁹ Stephens, Growing meat in laboratories, 175.

⁹⁰ Stephens, Growing meat in laboratories, 166.

⁹¹ Joy [72] И, както при други не-вегански алтернативи като „хуманното“ земеделие, култивираното месо всъщност ще насърчи хората да продължат да ядат месо от индустриалните ферми, когато лабораторно не е налично. Тяхната съвест ще бъде облекчена, защото биха могли да се успокояват, че „през повечето време“, когато е налично, ядат лабораторно месо без жестокост.

⁹² Marcuse, One-dimensional man, 12.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В тази статия твърдя, че животинските биотехнологии представляват онтологична и етична катастрофа от най-висок порядък. Колапсът на решаващите онтологични граници между съзнателните същества и технико-икономическия апарат и съответната етична катастрофа сигнализират триумфа на вековната война на хората за изтребление на другите животни. Въпреки че някои теоретици са отворени за възможността биотехнологията да бъде мобилизирана за смекчаване на някои от най-лошите вреди, нанасяни върху животните днес, доказателствата сочат в голяма степен обратното. С опустошението, което биотехнологията причинява на животните и на нашите етични ангажименти към тях, не мога да не се съглася с Андрю Линзи, че „*Нищо по-малко от премахването на тази наука като институция не може да удовлетвори онези, които защитават моралната справедливост за животните.*“⁹³ Линзи, а богослов, говорейки на събранията си християни, продължава: „*Ние достигаме тук абсолютните граници на това, което всяка уважавана теология на сътворението може да толерира.*“⁹⁴ Тези от нас, които не се придържат към християнската доктрина, биха могли вместо това да твърдят, че тук достигаме абсолютните граници на това, което всяко общество, което нарича себе си „цивилизовано“ може да толерира.

Оригинална статия:

Weisberg, Z. Biotechnology as End Game: Ontological and Ethical Collapse in the “Biotech Century”. *Nanoethics* 9, 39–54 (2015). <https://doi.org/10.1007/s11569-014-0219-5>

Zipporah Weisberg е независим учен, редактор на свободна практика, активист за животните и артист на танцов театър, която в момента живее във Виена, Австрия. Нейните академични области на специализация включват критични изследвания върху животни, критична теория на ранната Франкфуртска школа и екзистенциализъм и феноменология. През 2013 г. завършва докторантурата си по социална и политическа философия в Йоркския университет в Торонто, Канада. От 2013 – 2015 г. д-р Вайсберг е постдокторант на Аби Бенджамин по етика на животните в катедрата по философия в Queen’s University, под ръководството на Уил Кимлика, канадски изследовател по политическа философия. Следдокторантското изследване е фокусирано върху етиката в биотехнологиите и феноменологията на живота на животните. През март 2021 г. д-р Вайсберг получава безвъзмездна помощ от Фондация „Култура и животни“ за нейния проект за агенция за животни в резервати. В момента работи върху книга за психопатологията на унищожаването на животни.

Препратките вижте в оригиналната статия:

https://www.researchgate.net/publication/275227081_Biotechnology_as_End_Game_Ontological_and_Ethical_Collapse_in_the_Biotech_Century

Други научни становища и актуална информация от областта на здравето,

хуманното отношение и благосъстоянието на животните, антимикробната резистентност, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:

<http://corhv.government.bg/>

<http://corhv.government.bg/?cat=27>

<http://corhv.government.bg/?cat=71>

Изготвил информацията: Д-р Мадлен Василева; 24.04.2024 г., ЦОРХВ

⁹³ Linzey, *Genetic engineering*, 325.

⁹⁴ Linzey, *Genetic engineering*, 325.